

PEDAGOGICAL SCIENCES

FOLK MUSICAL ART AS A MEANS OF FORMING ETHNIC AND FAMILY CULTURAL VALUES IN CHINESE ADOLESCENTS

Wang Chenxi

Postgraduate student, Department of General Pedagogy and Special Education, Faculty of Pedagogy, Izmail State Humanitarian University, Izmail, Ukraine

НАРОДНЕ МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ В ПІДЛІТКІВ КИТАЮ ЕТНІЧНО-РОДИННИХ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Ван Ченьсі

Аспірант кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету, м. Ізмаїл, Україна

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16539251>

Abstract

The article highlights the positive resonance in the world educational and pedagogical sphere that the practice of musical training and upbringing in China has acquired, the significant potential of ideas related to the improvement of ethnic-family upbringing of adolescents by means of folk musical art and the effective mastery by Chinese adolescents of the values of ethnic-family traditions, which are the core of the spiritual education of modern youth. It is proved that ethnic-family upbringing and personality development in a cultural environment are implemented in school practice and at home through the formation of a value attitude towards ethnic-family traditions in adolescents by means of folk musical art.

Анотація

У статті висвітлено позитивний резонанс у світовій освітньо-педагогічній сфері, який набула практика музичного навчання і виховання в Китаї, суттєвий потенціал ідей, пов'язаних із удосконаленням етнічно-родинного виховання підлітків засобами народного музичного мистецтва та результативного оволодіння підлітками Китаю цінностями етнічно-сімейних традицій, які є стрижнем духовного виховання сучасної молоді. Доведено, що етнічно-родинне виховання та розвиток особистості у культурному середовищі реалізуються у шкільній практиці та вдома через формування в підлітків ціннісного ставлення до етнічно-родинних традицій засобами народного музичного мистецтва.

Keywords: folk musical art, ethnic and family education of Chinese teenagers, national and cultural values.

Ключові слова: народне музичне мистецтво, етнічно-родинне виховання підлітків Китаю, національно-культурні цінності.

Вивчення національної музичної культури – один із основних факторів гуманізації життя сучасної школи та насичення її освітнього простору духом національного музичного мистецтва. У Китаї народна традиційна музика здатна об'єднувати людей, виховувати їх у дусі толерантності, поваги до звичаїв, традицій, мови, історії та культури. Музичне мистецтво має великі потенційні можливості перетворення особистості школяра, допомагає йому зорієнтуватися в системі моральних пріоритетів. Результат перетворюючого впливу мистецтва на дитину шкільного віку доцільно розглядати з позиції розвитку його здібностей до самопізнання, самовдосконалення на основі гуманістичних ідеалів загальнолюдських цінностей. Народна музика під час її прослуховування дитиною сприяє усвідомленню добра і зла, закладаючи основи для її повноцінного, соціально значущого життя. Вона сприяє формуванню стійкого інтересу дитини до навколишньої дійсності та реалізації себе на основі набутого досвіду музичної діяльності[2, с.77].

Сучасні тенденції патріотичного і етнічно-родинного виховання пов'язані з реалізацією завдань державного стандарту шкільної освіти та орієнтовані на залучення підлітків до соціокультурних норм, традицій сім'ї, суспільства та держави з урахуванням етнокультурної ситуації розвитку. Шкільний вік – це період становлення особистості, має свої потенційні можливості формування вищих моральних почуттів, до яких належить патріотизм і ціннісне ставлення до етнічно-родинних культурних цінностей. Виховання патріотизму неможливе без знання історії своєї країни, усвідомлення та залучення до народних традицій своєї малої та великої Батьківщини. Традиційна музична культура особливо цінна у процесі виховання молодого покоління. Все в ній становить важливу духовну опору для формування особистості та національної самосвідомості[3].

Аналіз досягнень педагогічної теорії та практики, власного досвіду роботи вчителем музики в загальноосвітній школі призвів до усвідомлення

того, що завдання духовно-морального становлення підлітків, зокрема, формування в них ціннісного ставлення о етнічно-родинних традицій засобами музичного мистецтва в полікультурному освітньому просторі залишається недостатньо розробленим. У досліджуваній ситуації виділимо такі протиріччя:

- між потребою суспільства у підвищенні ефективності морального виховання особистості через розуміння різноманітності національних культур засобами музичного мистецтва та недостатнім рівнем сформованості пізнання народної культури підростаючим поколінням;

- між процесом морального виховання в полікультурному середовищі засобами музичного мистецтва та сформованими малоефективними підходами до цієї проблеми в системі традиційної шкільної музичної освіти[1].

Народна музична творчість, фольклор є дієвим засобом виховання національного характеру мислення, моральності, патріотизму, естетичної самосвідомості і етнічно-родинної культури. Тільки той, хто любить, цінує і поважає накопичене та збережене попереднім поколінням, може любити Батьківщину, дізнатися її, стати справжнім патріотом, тому серйозну допомогу у справі етнічно-родинного культурного виховання може надати звернення до народної музичної творчості. Адже послідовне ознайомлення підлітків із творами народної музичної творчості краще допомагає зрозуміти мудрість китайського народу[7]. В результаті у дітях розвивається інтерес, любов та повага до свого народу. Рідна мова та народна пісня повинні бути присутніми у вихованні дітей до підліткового та юнацького віку.

Цільну роль у вихованні підростаючого покоління належить жінці: матері, бабусі, няні. Саме вони створили в педагогічних цілях особливу поезію – поезію плекання (материнську поезію), які має жанри, особливі для кожного періоду життя дитини. У поезії пестування виділяють такі жанри: колискові пісні, частівки, примовки, докучні казки. Згідно з правилами народної педагогіки, щоб виховати фізично здорову, життєрадісну людину, в дитині в години її неспання радісні емоції необхідно підтримувати. Народна педагогіка емпіричним шляхом прийшла до переконання в безумовній корисності виховання дитини та закріпила його в поетичних та музичних творах, що передаються з покоління до покоління (пісня про маму):

好妈妈。我的好妈妈，下班回到家，劳动了一天，多么辛苦呀，妈妈妈妈快坐下，妈妈妈妈快坐下，请喝一杯茶，让我亲亲您吧，让我亲亲您吧，我的好妈妈。

Народна педагогіка з давніх-давен виробила прийоми виховання дитини в колисковий період, суворо дозувала пізнавальний матеріал, що вводиться в цьому віці, і все це закріпила в поетичних творах-потішках. За допомогою потішок пестуні виробляли потребу в грі, готували до самостійної

гри в дитячому колективі. Головне призначення забави – приготувати до пізнання навколишнього світу у грі, яка стане школою фізичної та розумової підготовки, морального та естетичного виховання (пісня-гра «Качка та гуска»): 鸭和鹅。

一只鸭，一只鹅，嘎，嘎，嘎，呃，呃，呃，你拍翅膀我摇头，好像弟弟和哥哥。

Наступний жанр – це побутовий фольклор: дитячі казки, загадки, небилиці-перекрутки. У відомих казках дано моральні закони «простолюдю». В основі його життя праця, дружба; слово старших несе народну мудрість, намір позбавить дітей багатьох бід («Коза-дереза»).

Коліскові пісні: назва походить від основи «коливати», тобто качати, колихати. У народі дорожили колисковою пісенною майстерністю і передавали його з покоління до покоління. Тільки-но дочка почне бавитися ляльками, як її потрібно вчити правильно «байкати». Цей урок не проста забава і не пропадає задарма, адже дівчатка з 6-7-річного віку ставали няньками молодших братів і сестер (пісня-колискова): 摇篮曲（东北民歌）

月儿明，风儿静，树叶儿遮窗棂啊，蛐蛐儿，叫铮铮，好比那琴弦声。琴声儿轻，调儿动听，摇篮轻摆动啊，娘的宝宝，闭上眼睛，睡了那个睡在梦中啊。

Було помічено, що вже у перший місяць життя дитина виявляє музичне сприйняття – ритм і мелодію, проте йому доступна лише нескладна ритмічна зміна звуків. І все це знав народ-педагог. Мистецтво викликає яскравий емоційний відгук. Відбувається це завдяки безлічі факторів, які сприяють духовному розвитку кожної дитини. Музика, література, образотворче мистецтво – це комплекс заходів, які найбільш близькі і зрозумілі підліткам. Тому серйозна увага приділяється використанню у вихованні синтезу мистецтв, для розкриття здібностей кожної дитини та самореалізації її творчого потенціалу.

Народне музичне мистецтво в педагогіці є важливим та ефективним засобом виховного впливу на дитину. Ввести учнів у чудовий світ народної музики, виховуючи на її основі добрі почуття, прищеплюючи моральні якості – яке це вдячне і водночас важливе завдання[5].

Поняття «моральність» включає внутрішні, духовні якості, якими керується людина, етичні норми, правила поведінки, які визначаються цими якостями. Під духовно-моральним вихованням розуміється процес сприяння етнічно-родинному становленню людини, формуванню в неї таких цінностей, як-от: моральні почуття (совість, обов'язки, віра, відповідальність, громадянськість, патріотизм); морального образу (герпіння, милосердя, лагідності); моральної позиції (здатності розрізнення добра від зла, прояву самовідданої любові, готовності до подолання життєвих випробувань); моральної поведінки (готовності служіння людям та вітчизні, прояви духовної розсудливості, послуху, доброї волі).

Одне з найважливіших завдань музичної освіти – це виховання душі дитини засобами народної музики, вплив на процес становлення його моральних якостей. Саме у шкільному віці формуються задатки моральності: що таке «добре» і що таке «погано». Наша мета не у вихованні окремих талантів, а у тому, щоб усі діти полюбили народну музику, щоб для всіх вона стала духовною потребою[4].

Нині особливої значущості набуває виховання ціннісного ставлення підростаючого покоління до етнічно-родинних традицій. Побудова у Китаї громадянського суспільства, динамічний розвиток держави залежить від зусиль дієздатних і відповідальних людей, які люблять свою Батьківщину, піклуються про неї, здатних відстоювати її інтереси. Виховання громадянина-патріота сьогодні – запорука гарантованого майбутнього для всього суспільства. Саме патріотична ідея, родинні традиції є тим фундаментом, на якому за всіх часів зміцнюються усі верстви китайського суспільства. Патріотична та етнічно-родинна спрямованість виховання завжди була властива вітчизняній педагогічній науці та практиці, що спирається на унікальний досвід та традиції народної педагогіки. Усе це визначає проблему виховання патріота своєї країни.

У вирішенні завдань виховання етнічно-родинних культурних цінностей в дітях особливе значення має народна музика, якою можна виховувати любов до рідної землі, самобутньої культури. В. Сухомлинський підкреслює, що шлях прилучення до здобутків світової культури та загальнолюдських цінностей лежить через розуміння своєї рідної культури та національних цінностей. При цьому особливо наголошується на важливості якомога більш раннього включення фольклору до сфери патріотично-виховної роботи, яку необхідно вести з дітьми в освітніх організаціях. Актуальність у тому, що природне прагнення дітей знати культуру свого народу, володіти її досягненнями стикається з обмеженим освоєнням народного музичного мистецтва[6].

Під час розробки занять з виховання в дітях основ етнічно-родинних культурних цінностей основним засобом виступає музичний фольклор. Вивчення календарних свят, обрядів, які передавались у кожній сім'ї з покоління в покоління, пов'язаних із ними пісень, розглядається як основа виховання підлітків. І як новий рівень, складніший – через історичну пісню, героїчний епос вивчалось історичне минуле нашого народу (Марш добровольців):

义勇军进行曲.起来！不愿做奴隶的人们！把我们的血肉，筑成我们新的长城！中华民族到了最危险的时候，每个人被迫着发出最后的吼声。起来！起来！起来！我们万众一心冒着敌人的炮火，前进！冒着敌人的炮火，前进！前进！前进！进！

При складанні занять рекомендується дотримуватися такої позиції: освоєння народної музичної

культури не повинно зводитися до суми вивчених музичних творів, а має припускати створення такої атмосфери, в якій ці твори можуть виникати і існувати, коли народна мудрість глибоко проникає до тям. Тому, поряд із музичним фольклором, можна використовувати засіб включення до занять твору усної народної творчості (прислів'я, приказки, загадки, лічилки), народні промисли. Це сприяє найбільш яскравому та повному сприйняттю музичних образів, підживлює інтерес та допомагає освоєнню необхідних знань, спрямованих на виховання патріотизму і етнічно-родинних культурних цінностей[3].

Таким чином, виховання основ патріотизму і етнічно-родинних культурних цінностей в підлітків на основі музичного фольклору створює сприятливі умови для розвитку в дітях любові до Батьківщини, відданості Батьківщині, соціальної чуйності, відповідальності, турботи про близьких, поваги до старших.

Список літератури:

1. Вишинська, Я. (2020). Потенціал уроків музичного мистецтва у формуванні естетичного сприймання учнів молодших класів. Наукові записки : Педагогічні науки. Вип. 185, 81–84.
2. Бухнієва О., Ван Ченьсі (2024). Народна музична творчість (філософсько-педагогічний і мистецький аспекти). Монографія (гол. ред. О.О. Біла). Ізмаїл : ІДГУ. 173 с.
3. Ван, Ченьсі (2021). Сутність та складові формування у підлітків ціннісного ставлення до народного музичного мистецтва: історичний аспект. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2021. (56). С. 51–61. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/487>
4. Грищенко, Ю. (2015). Мистецтво в розвитку художньо-естетичного світогляду особистості : ретроспективний аналіз. Естетика і етика педагогічної дії. Вип. 9, 131–139.
5. Заїка, О. (2012). Структура художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів. Вісник Інституту розвитку, Серія : Філософія, педагогіка, 175 психологія: Збірник наукових праць. Київ : Видавництво Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Вип. 22, 79–83.
6. Левчук, Л., Панченко, В., Оніщенко, О., Кучерюк, Д. (2010). Естетика : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 435с.
7. Лі, Ліцюань (2018). Сутність і зміст поняття «методологічна компетентність вчителя музичного мистецтва». Науковий вісник. Серія «Педагогічні науки». Кропивницький : ЛА НАУ, Вип. 4, 131–138.
8. Ракітянська, Л. (2021). Формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва: результати педагогічного експерименту. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. Вип. 6, 93–98.